

UNIVERSUL LITERAR

Fântâna Meșterului Manole

Mănăstirea Curtea-de-Arges

Meșteșugul artistic

Domnul Vicent d'Indy, marele maestru francez, se plânge într-o revistă muzicală, de insuficiența tehnică a noilor compozitori, cari se mărginesc numai la „originalitatea verbală”. Această insuficiență tehnică, această necunoaștere a meșteșugului este generală: în poezie, în pictură, în sculptură, etc. Prin adoptarea unor atitudini de ierofanți neînțeleși, prin luarea unor poze misterioase, prin îmbrățișarea unor forme stranii, acești artiști ce nu-și cunosc meșteșugul, acești scriitori ce nu știu ce-i limba, pictori ce nu întrebuințează desenul sau culoarea, muzicanți ce calcă cele mai elementare reguli ale armoniei, își acoperă golul ignoranței, lipsa de originalitate și de inspirație, și o ascund sub beția frazeologiei fără sens sau sub încălceala combinațiilor verbale.

Dictonul latin *Ars magna, vita brevis*, arată ce grea e arta, care înseamnă meșteșug și inspirație. Printr'o ucenicie lungă, printr'o străduință și zel perpetuu, ajungeau rapsozii la pictorii și artiștii Renașterii, la poezie sau artă. Un elev al lui Leonardo da Vinci, Cennino Cennini, a lucrat cinci ani ca simplu lucrător și pe urmă de abia i s'a dat să deseneze. După alți zece ani a luat penelul și culoarea în mână.

Dacă am lua pe scriitorii noștri, vom vedea că Eminescu a studiat zece ani cel puțin, înainte de a scrie *Venere și Madonnă*, sau o lucrare de tinerețe demnă de el. Caragiale a făcut sute de încercări, a scris și a asvârlit până și-a cucerit geniul și limba-i proprie.

Printr'un paralelism perpetuu, printr'o autocritică, printr'o conștiință dusă la exces, prin cetiri, prin meditări, prin jertfe, ajungi de abia la pragul artei.

Când Goethe a citit pe Homer, scrie el în al său *Werther*, ar fi vrut să arunce în foc tot ce a scris. De câte ori, meditănd opera marilor înaintași, nu ne cutremurăm de măreția concepției, de puterea inspirației, de prăpastia științei lor umane și sufletești nesfârșite!

Înainte artistul trebuie să-și pregătească o educație proprie intensă, în care să-și precizeze misiunea sa în viață și idealul său umanitar. După aceasta va căuta forma cea mai adecvată pentru

concepțiunea sa, pentru realizarea în fapt a inspirației sale. Pentru a izbândi, în prima perioadă îi trebuie cunoștințe vaste, aprofundarea tuturor literaturilor, venind în contact cu istoria, cu filozofia, cu știința epocii; pentru a înfiripat scrisul său de artă îi trebuie cunoașterea, în toate secretele, a limbii în care scrie. Și pentru aceasta, amintim versurile lui Boileau:

*Sans la langue, eu un mot,
L'auteur le plus divin
Est toujours, quoiqu'il fuisse,
un méchant écrivain.*

Cunoașterea meșteșugului este condiția esențială pentru a scrie, picta, sculpta, compune, etc., chiar cei cari păreau că-l desprețuiesc, îl perfecționează mai mult: Hugo, Baudelaire, Verlaine, Valéry.

Desigur că inspirația își joacă rolul primordial în opera de artă, dar nu credem, că fără focul sa-

cru lăuntric, fără pasiunea de a ști, curiozitatea de a cunoaște, însușiri ale artistului, nimeni nu studiază o limbă, decât, poate pentru a-i număra vocalele și consonantele, pentru a face operă de filolog și de gramatic.

Unii prin neologisme barbare înlocuiesc lipsa de inspirație, alții încearcă prin provincialisme de neînțeles pentru toți să acopere lipsa de idei; mulți prin înființarea de școli de admirație reciprocă, prin reclame deșănțate, prin recomandățiuni ridicole, caută să se desbure de imensa greutate a unei munci disciplinate, și să se rupă de legile de fier ale artei adevărate. Dar orice ar face, arta nu iartă nici pe superficiali, nici pe mediocri, nici pe cei insuficienți, pe cari îi repugnă la fel. Numai cei cari merg cu sufletul cinstit, cu gândul curat, cu inima neprihănită pentru slujba ce au să îndeplinească, numai cei gata de jertfă și eroism, pot să se apropie de altarul ei, inaccesibil pentru cei mulți și adorabil numai celor aleși.

Ion Foti

Rugăciunea ostașului

*Stăpin al veciei, al lumilor Tată,
Cu haină de ceruri și fruntea 'nstelată,
Prin slăvi și pe-adîncuri, a toate puternic
Vieților noastre, blajine vîstieric...*

*Tu crești frunza 'n codri și iarba pe șesuri,
Și ciroul de vulturi și droaia de presuri:
Tu nărui furtuna pe crestele mării
Și 'nnați curcubeul în taina 'nserării;
Tu pui munți de flăcări pe zarea senină
Și noaptea 'ntunerec și ziua lumină:
Tu pui apa 'n nourii și focul în soare
Și cîntec în unde și miros în floare.
Tu pui fieru'n arbori și crini pe luger
Și griul în spice și laptele 'n uger;
Ascultă-mi cuvîntul de-apururea Bune,
Tăria credinței, în suflet îmi pune,
Și'n ochi ține-mi fulger aprins în minie,
Și trăsnet în glasu-mi și'n braț vijelie!...
Cu ploaia și vîntul mă cheamă de-aproape
Prin zălea de buccum, strămoși din groape;
Cu voci minioase mă'ntreabă, Părinte,
Ce neamuri străine pășesc pe morminte
Că pesti țărîna odihnei i-apasă,
Și somnul veciei tucit nu li lasă:
Și larma de glasuri se zbate și plînge,
Și vîntu-i de pară, și ploaia i de sînge...*

*În iureșul aprig al luptelor du mă,
Chemările mlei, în piept îmi zugrumă,
Să trec furtunatic ca dus de Rusaliu,
Prin radul de tunuri, de puști și mitralii;
Blestemul pierzării cumplit să mă poarte,*

*Să nu știu ce-i viață, să nu știu ce-i moarte,
Prin grele talazuri de sulți aprinse,
Cu creștetu'n flacări și brațele ntinse;
Și pasu-mi, prin taberi dușmane să nnoate,
S'alung în risipă fugarele gloate
Pe cimpuri de groază, prin var, peste riuri,
Ca pleava minată de vînt, în pustiuri!...*

*Si-apoi, într'o seară, Tu Doamne, mă lasă
Cu gîndu 'n lumină s'aleră în spre casă;
Purtîndu-mi în suflet ertările urii,
Să văd satul nostru din preajma pădurii,
Și streașina largă, cu silpii de-afară,
Cu tainice cuburi, și plopii la scară;
Să văd, peste vale, podoaba cîmbiei,
Și turmele'n crînguri... și ochii Mariei...
Să văd rarăși hora de cîntec și glume,
Și'n luncă pîrăul cu apele 'n spume...*

*Iar da'o fi scrisul poruncilor Tale
Să mor în virtejul de foc și urale,
De-cum voui cunoaște că viața-mi se curmă,
Spre Tine 'ndrepta-vou suspînul din urmă,
Să'ngădui, cînd vraja cîmpiilor tace,
Să tearnă pe chipu mi eternica pace...
Și'n sunet de arme, de lănci și baionete,
În ropot de asalturi și zvîn de trompete,
Pe leagăn de gladeși, cîntînd mă vor duce
Cu fața 'n albastru, și minile cruce...*

*Și cît va trimite cu Dunărea 'n mare
Fanfara de cetini, Carpații din zare,
Dormi-vou supt paza hotarelor mele,
În plînsul de codri, cu lacrimi din stele!*

G. Tutoveanu

DUELUL

de ARAMIS

Când în sfârșit s'au întâlnit la bară, pledând interese contrarii, inverșunații adversari politici, au avut un moment de crâncenă satisfacție; au pornit deci atacându-se cu o violență, care cadra cu sentimentele ce-și păstrau.

Rezultatul nobilei lupte, pe care le-o pusese la dispoziție nu mai puțin nobila profesiune de avocat, a fost o palmă viguroasă, pe care unul din preopinienți a aplicat-o cu sete, jumătate pe ceafă, jumătate peste urechia adversarului.

După cum se vede, atacul material nu prezenta o atitudine fățișe, lucru care era natural după cum vom constata din reacțiunea promptă a palmuitului, care, cunoșcând la perfecțiune încă din mica copilărie utilizarea brațelor, fie cu palma întinsă, fie strânsă, fie în aplicațiunea de „dosul palmei”, a știut, cu o măiestrie demnă de apreciat, să reducă la inerție și la tăcere pe provocator.

În zece minute, mica urbe era

informată că un fapt nou și important vine să-i înobileze existența.

Un duel va avea loc. Duel fără milă și menajamente; era prea vechi ura și exteriorizată sub o formă destul de concretă, pentru a mai fi locul să se hănuască o altfel de împăcare decât aceia spălată cu sânge.

Martorii au luat contact și ce martori!... Viitorii combatanți știuseră să-i aleagă astfel, ca ura, pe care ei însăși o nutriau din rațiuni de superioară politică locală și generală, să reprezinte pentru ei o granițe mai mult decât suficiență, că trebuie să se verse sânge.

Să nu se creadă însă, judecând lucrurile ușor și superficial, că incidentul, dat fiind forma sa și personalitatea eroilor, s'ar fi redus la o afacere care îi privia personal. Ar fi să micșorăm din grandoarea evenimentului, care se prezenta sub o formă mult mai complexă.

Într'adevăr, urbea până aci liniștită în aparență, la excitarea pro-

dusă de incident, a lăsat să se deslănțuească toate urile vechi, care clocotiau molcum și iat-o dar, împărțită în două tabere bine distincte și egal de inverșunate. Pentru fiecare tabără, eroul respectiv reprezenta exponentul urei lor. Victoria trebuia să-i impresioneze și să-i privească personal; înfrângerea ar fi fost dezastrul propriei cauze.

Ca istorici imparțiali, trebuie să arătăm în puține cuvinte toate zvonurile ce porniau, ca zbărnăitoare săgeți veninoase, dintr'o grupă sau din alta.

Spre pildă, partizanii provocatorului material, cari nu avuseser șansa să aibă ultimul gest în întâlnirea mecanică, acuzau pe posesorul brațelor cu aplicațiuni multiple și variate, că în mod intenționat, amână prin discuțiunile inutile ale martorilor, ieșirea pe teren, pe motive, se zicea că, deși stia a mânuși cu aceeași virtuozitate cunoscută, ciomagul, nu era același lucru dacă se adăoga supleței brațului, o lamă ascuțită și lucioasă, pe care în unic punct de acord, toată urbea o primise ca instrument al valorificării cinstei.

Acceiași imparțialitate însă, ne obligă să arătăm că deși era întrucâtva fundată acuzațiunea, totuși erau anumite circumstanțe, care, dacă nu o scuza, o justificau totuși.

Iată adevărul adevărat:

Chestiunea, după cum am arătat, fiind de interes general, a fost natural să fie discutată în completul clubului politic respectiv și membrii, în unanimitate spontană, au găsit că e natural să o îmbrățișeze și în consecință, tot în aceeași unanimitate, s'au constituit în managerei și s'au arogat în tutori neînduplecați.

În consecință, au comandat la centru, cele mai rezistente lame aflate pe piață, pentruca brațul răsbunător să aibă un instrument cu suficientă garanție că, va fi la înălțimea urei clocotitoare, care le mistuia ființa.

Lamele au sosit dela centru, însoțite de un reputat maestru al nobilei arte, care a făcut splendoarea epocii lui Ludovic al XIII-lea, și care avea misiunea să retușeze deprinderile, pe cari băta le dăduse brațului viitorului combatant și să-i canalizeze gesturile, spre nobilul port al spedei.

Pentru cinstirea curajului, pe care tutelatul îl arăta în toate împrejurările, cum și din respect pentru adevăr, trebuie să narăm, că

imediat cum s'a ridicat capacul de pe cutia purtătoare de moarte, brațul său s'a înarmat cu fulgerul lamei și făcând anumite mișcări cari nu ar fi fost de loc de natură să liniștească pe adversar, s'a exprimat cam în acest fel :

— „Aah... Lăsați-mă să-l curăț“.

Această lapidară exteriorizare a simțămintelor eroului, ne poate reda în mod neîndoios situația de fapt.

Se vede clar cum spiritul tutelar al amicilor se interpunea avântului său eroic, neadmițând o eșire pe teren fără prealabilele pregătiri, cari să garanteze răsbunarea de neînălțurat.

În această memorabilă împrejurarare, voci izolate emiteau anumite păreri reprezentând pentru fiecare, felul cum doriau sfârșitul evenimentelor. Se putea auzi în mod distinct :

— „Să-i tai nasul“ !

— „Să-i tai urechile !

Totuși marea majoritate se raliază la părerea emisă cu atâta foc de beligerant :

— „Ba să-l curețe“.

Un lucru este cert, că nu s'a putut trece peste voința unanimă și la adăpostul tergiversărilor provocate de tratative, care consumau zilnic mai multe procese verbale pline de fraze amenințătoare, eroul se prepara în mod asiduu sub competentele îndrumări ale maestrului spadasin.

Tabăra adversară, deși la fel de unită în sentimente, prezenta cu totul un alt aspect.

Convinsi de dreptatea cauzei lor și încrezuți în persoanlitatea eroului, fost ofițer de cavalerie, își consumau întreaga energie în aserțiuni și aprecieri numeroase, pe care le lansau ca mii de proiectile asupra taberei adverse.

Cu cugetul liniștit în ce privia victoria finală, dormiau la adăpostul justiției absolute, tratând cu cea mai mare neglijență fierberea constructivă din tabăra adversară.

Și aci ca și în toate aceste evenimente, nu este de neglijat faptul căruia se datora această deosebire de concepțiune.

Aceiași origină marchează atitudinea grupelor. Într'adevăr, grupa, care în mod sistematic și fără rezerve, nu se dedea la oparte delanici un sacrificiu pentru succesul final al cauzei, era grupa al cărui crez politic consta într'o acțiune pur constructivă. Fapt este că și în politică, poate, ca și aci se construia în vederea unei distrugerii.

Teatrul „Caragiale“ din Alba Iulia

in care e instalat cinematograful Fundației „Principele Carol“.
Pe frontispiciu sînt scapate următoarele :

„Fără steag de cultură, un popor e gloată, nu o oaste.

N. Iorga.

Cealaltă grupă cu principii tradiționaliste, oferia aspectul unui contemplativ, cari în viața de toate zilele ca și în politică, lasă irgrija fatalismului musulman rezolvarea tuturor problemelor.

Așa se explică de ce, în ziua când inevitabila eșire pe teren a fost hotărâtă, se văzu oprind într'un luminiș din păduricea vecină urbei, o trăsură trasă de doi cai mici și păroși, din care se scoborau patru persoane eroul, un martor, alt martor cu o mare cutie și unul din doctorii partizani din urbe.

Creдем că este necesar să descriem în câte-va cuvinte personalitatea eroului.

Înalt și vânos, părea și mai de temut sub tricoul alb care îi acoperia trupul până aproape de genunchi, pantalonii de vânătoare și jambierele împrumutate, făceau să se nască în spirit o confuziune, care putea să-l apropie de o sirenă sau de un centaur; era într'adevăr vânător până mai sus de genunchi, iar de aci încolo un strălucit reprezentant al eroilor sporturilor moderne.

Extermitatea brațelor musculuoase era acoperită de niște mănuși, a căror lungime atingea aproape cotul.

Un privitor întâmplător n'ar fi avut vreme să facă aceste simple reflexiuni și un al doilea vehicul

se opri la mică distanță de primul.

Acum este vorba de un automobil. Drept că acest automobil are o formă puțin comună pentru utilizarea transporturilor de pasageri. Scoborirea în cepu să se facă pe o ușe din dosul vehiculului, care se termina cu o scară scoborită diinauntru cupelului așa cum se obișnuște la autocamioane având misiunea transporturilor de mărfuri.

Arătăm deci că scoborirea începu să se facă. Primul apărut era însă și eroul. Imbrăcat după ultima modă locală se feria cu cea mai mare prudență să nu-și murdărească pantofii lustruiți proaspăt, călcând cu cea mai mare prevedere prin iarba umedă încă, de roua nopții.

La mic interval îl urmau martorii și în sfârșit își făcu apariția întâi un maldăr de verdeață, apoi un domn cunoscut în urbe ca fervent adept al doctrinei contemplative, pe care o perora noaptea la club și ziua în singura cafenea existentă.

Am lăsat nelămurită descripțiunea maldărului de verdeață. La o aprofundare mai atentă a lucrului se putea preciza forma unui buchet, compus în special din planta, pe care poporul o numește în mod plastic, moțul curcanului.

Doctrinarul contemplațiunii adu-

cea cu sine,—fie laurii ce vor împodobi triumful combatantului, fie primele flori ce se vor așterne pe rana proaspătă a eroului căzut.

Cât să fie vorba de vre-o cutie sau de ceva asemănător, care să dea impresia existenței armelor nocive, nu putea fi vorba. Chiar și a patra persoană, care la grupul transportat prin tracțiune animală, reprezenta pe doctor, personalitate strict necesară în astfel de împrejurări, vedem că e înlocuită în aceasta tabără de contemplativul „omul buchet“.

Cred că citorul a înțeles, din descripția făcută, identitatea personajilor și în același timp a văzut cu precizie rezultatele diferitelor mecanisme ale concepțiunii politice.

Datorită acestei împrejurări, la primul contact, se leagă următoarea discuțiune :

— „Unde vă sunt spedele ?

— „Care spede ?

— „Păi cu ce voiți să vă bateți ?

— „Păi spede nu avem. Ne-a cerut 10.000 de lei pe o pereche.

O singură vorbă căzu, apreciere sentențioasă :

— „Arăriților...

— „No bateg cu spedele Dumneavoastră.

— „Biiine.

Este locul aici să încuștiintăm pe lector, că în tot timpul când martorii stabiliu esirea pe teren, spedele fuseseră date în grija unui prieten politic, care îndeplinea în urbe rolul social de tociolar, și care cu o măiestrie admirabilă ascuțise armele transformându-le în enorme brice cu singura distincțiune, că aici vârful era transformat în „vârf de ac“.

După acel „biiine“ spus cu atâta înțeles amenințător se continuă astfel :

— Na, alegeți-vă.

Și li se puse la dispoziție cutia cu cele două spede.

Martorii o luară în primire.

Combatantul, cu o curiozitate explicabilă, se apropie să vadă mai de aproape ceia ce destina să punea la dispoziție pentru spălarea cinstei terfelite. O examinase mai atentă avu de rezultat un fapt neprevăzut. Pentru prima oară în aceea zi, se auzi glasul eroului, și încă de remarcat, glăsuind fără o prealabilă consultare a însoțitorilor.

Cu degetul pe ascuțișul lamei, zise :

„In asemenea condițiuni nu mă bat.

— „Cuum ? !“

Furtuna era gata să se deslănțuească. Dacă același combatant nu ar fi avut grije să adauge ce vom arăta mai jos, e sigur că duelul s'ar fi urmat cu o încăierare generală și sângeroasă.

— Io, retrag duelu.

— Ce, crezi că merge pe retrasele, ai să te bați stimabile, că dacă nu, vă muim oasele.

Priviri elocvente se încrucișau, întrebându-se ce rost avea această amenințare, care devenise colectivă. Moțul curcanului începuse a prezenta anumite tremurături, care puteau să dea diagnosticul stării de spirit a taberii amenințate.

— Noi cerem scuze.

Vedeți ce putere are sugestia se utiliza în mod definitiv și cert pluralul.

Grupa adversă, prin vocea autorizată a eroului cu tricou, puse capăt discuției cu o vorbă intrată în

limba românească și definită ca „neologism împrumutat dela Turci“ și care deși nu e trecută în dicționarul academiei nici la litera A nici la S este tot atât de utilizată în limba noastră ca și „bună dimineța“.

O retragere strategică pe cât de prudentă pe atât de necesară, reumplu vehiculul cu tracțiune mecanică.

Cât de repede fu operată mișcarea, se putu totuși vedea că în ciocnirea pe care o provocase graba suirei pe scara mobilă, buchetul fu trecut cu grație eroului contemplativ, care nu se știe dacă a mulțumit sau ba.

Fapt este că, cele două spede fură duse în triumf la sediul clubului cu doctrină constructivă, reprezentând și astăzi chezașia, liniștii și mai ales mărturia unei victorii depline.

SONET

*Ah ! lata soarele ce trist apune !
Et pare-o gură de imens potir,
Ce 'mparte biina din singeratu i mir,
La tumi încremenite 'n rugăciune.*

*Si in tăcerea clipei, ce desparte
In zi și noapte atât amar de ani,
Privește lung pe atera de castani,
Și-apoi s'afundă 'n neguri, mult departe...*

*Bătrini spun că et a fost odată
Un fat trumos, ce, intrăgind o fată,
Să o găsească 'n tum, sungher, pornu...*

*Dar fără de noroc pribeag se stinge...
Catina mereu pe aceia ce o iubi,
Se ascunae'n neguri când ii vine-a plinge.*

Ioan Drave

Rugăciunea lui Bobbio

de Luigi Pirandello

Un lucru foarte ciudat i se întâmplă acum câțiva ani lui Marco Saverio Bobbio, notar în Richieri și dintre cei mai stimați.

În puținul timp liber pe care i-l lasă profesiunea el se delectase totdeauna cu studii filozofice și citise multe, foarte multe cărți de filozofie antică și modernă, ba chiar pe unele le recitise și le meditase profund.

Bobbio avea însă mai mulți diști

stricați. Și nimic — după părerea lui — nu putea dispune mai mult la studiul filozofiei, ca durerea de dinți. Toți filozofii, după spusele sale, avusese și trebuiau să aibă în gură cel puțin un dinte stricat; Schopenhauer desigur câțiva.

Durerea de dinți adusese studiul filozofiei ; iar studiul filozofiei îi cauzase încetul cu încetul pierderea credinței foarte fierbinte într-o vreme, când Bobbio era copil și se

Ruina Monumentului Arpad pe vârful muntelui Tâmpa. Brașov.

ducea în fiecare dimineață la liturghie cu mama lui și când se împărțea în fiecare Duminică în bisericuța de la Badiola al Carmine.

E adevărat, totuși, că ceia ce cu noi despre noi înșine nu e decât o parte, poate o parte foarte mică, din ceia ce suntem, că limitele memoriei noastre nu sunt absolute și că dincolo de ele sunt percepțiuni și raționamente și acțiuni cari rămân necunoscute conștiinței noastre prezente, pentru că nu numai noi, cei din momentul de față, trăim în noi înșine, dar chiar și noi, așa cum am fost altă dată, trăim cu toate astea și simțim, și raționăm cu idei și sentimente de multă vreme întunecate, șterse și stinse în noi, dar care la strigătul brusc al unei senzații, unui miros, unei culori, unui sunet, pot să dea încă dovadă de existență,

arătând că în noi trăește o altă ființă nebănuită.

Marco Saverio Bobbio, foarte cunoscut în Richieri nu numai pentru calitatea sa de notar foarte bun și foarte scrupulos, dar, poate, mai mult și din cauza staturii sale gigantice, pe care jobenul, trei rânduri de guși și pânțele o făceau cu adevărat spectaculoasă; da domnilor, de acumă fără credință sceptică până la disperare, păstra încă în sufletul lui — și nu știa — pe copilașul care în fiecare dimineață se ducea la liturghie cu mama lui și în fiecare Duminică se împărțea la bisericuța din Badiola al Carmine și poate în vremea asta, fără știrea lui, mergând cu el la culcare pentru el, împreună mâinile și recita vechile rugăciuni, det care Bobbio nu-și mai amintea nici cuvintele. Despre aceasta s'a convins el

singur acum câțiva ani, când, i se întâmplă lucrul atât de ciudat, des pre care voiu povesti îndată.

Se afla în viligiatură cu familia, la o moșioară a sa, cam la doi kilometri de Richieri. În fiecare dimineață se ducea cu măgarul (bietul măgaruș!) în oraș, pentru afacerile biroului care nu-i dădea odihnă; se întorcea seara. Ziua de Duminică, o petrecea toată și plin de fericire, în vacanță. Veniau rudele, prietenii și întindeau mese mari sub cerul liber; femeile așteptau prânzul sau flăcăriau; copii făceau gălăgie la o parte; bărbații se duceau la vânătoare sau jucau popice. Era o plăcere să-l privești pe Bobbio jucînd, să-l vezi alergînd după bile cu gușa și cu pânțele clătîndu-se.

— Marcule — îi striga nevasta de departe — nu te obose prea mult! la seama Marcule, dacă strănuți!

Pentru că, Dumnezeu să ne ierte! dacă Bobbio strănuta! Era o explozie teribilă a întregului organism; și adesea, lac de nădușeală, trebuie să dea fuga la un loc de refugiu, ținîndu-și o mână dinainte și alta la șale. Nu era stăpîn pe trupu-i uriaș. Părea că acesta, rupînd orice piedică, se libera de el, și se prăbușea lăsînd pe toți cu inima irghetată și gata de apărare. Când după aceea reintra iar în stăpînirea lui, reechilibrat, simția niște dureri ciudate și junghiuri neașteptate, la câte un braț, la câte un picior, dar mai adesea la cap:

— Aici, în sfertul ăsta — spunea el, indicînd locul.

Și mai des încă le simția la dinți. Dinții erau nenorocirea lui, Bobbio. Iși scoase patru, cinci, nu mai știa nici el câți; dar acei puțini rămași, bărea, că-și luaseră sarcina să-l chinuiască chiar și pentru cei duși.

Intr'o Duminică, când veniseră la vila Richieri cumnatul cu întreaga familie, nevestele și copiii rudelor nevestii și rudele rudelor, cinci trăsuri încărcate, și se înveseliseră mai mult ca niciodată, paf! brusc spre seară, tocmai în clipa când trebuia să se așeze la masă, o durere d'alea... dar știți o durere d'alea care...!

Ca să nu strice petrecerea celorlalți, bietul Bobbio se retrăsese în odaia lui cu o mână la falcă, cu gura întredeschisă și ochii ca de plumb, rugându-i pe toți să mănânce fără să se gîndească la el. Dar, după o oră reapăru ca unul care nu mai știa pe ce lume se găsește, dacă o moară cu aburi, da,

rcarea proviziilor la restaurantul de pe vârful Tîmpa (980 m.)
Braşov

chiar, o moară cu aburi, putuse să-i intre în cap și îi măcina în gură, da, da, în gură, în gură, cu furie. Dar lui nu-i curgea făina din gură. Bale, numai bale... Nu numai asta era absurd, tot pe lume era absurd, monstruos, și crud. Aceia nu banchetuiau, pe când el turba, inebunia? pe când universul i-se sfărâma în cap? Găfâind, cu ochii peste cap, cu fața congestionată, cu mâinile într-o continuă agitație, ridica în sus când un picior când altul, ca un urs, și bălăbănia capul ca și cum ar fi voit să-l lovească de toți pereții. Toate acele și toate gesturile, în intenția sa, trebuiau să arate furia și să fie violente, dar în realitate erau molalice și fără viață, ca și cum nu voiau să sgândărească durerea, și s'o întărească mai rău.

Pentru Dumnezeu, ședeți vă rog, ședeți! Oh Doamne! Voiau să-l inebunească mai rău sărindu-i a-

cuma toți în spate? Ședeți! vă rog ședeți! Nu-i nimic... Nimeni nu-i putea da vreun ajutor! Proștii... Mofturi... Nu-i nimic, pentru Dumnezeu! Nu putea să vorbească... Cineva... să se ducă cineva jos să înhame caii la o trăsură din cele sosite dimineața. Voia să se ducă până la Richieri ca să-și scoată dintele. Imediat! Imediat!... Ceilalți să stea la locul. Cum e gata trăsura... Nu, nu, singur, singur... Voia să se ducă singur! Nu putea auzi vorbă, nu putea să vadă pe nimeni, pentru Dumnezeu! Singur! singur!

Pufiu după accia, în trăsura — singur, după cum dorise, — înfundat, pierdut în vuetul groazniciei durerii, pe când caii mergeau la pas pe drumul care urca la deal, în seara care sosise... Dar ce se întâmplase? În turburarea conștiinței sale, Bobbio simțise pe neașteptate o teamă o înfiorare de o du-

ioasă afecțiune pentru sine însuși, pentru cel ce suferea, de Dumnezeu, suferia de nu mai putea! Trăsura trecea în clipa aceea pe dinaintea unei capele a Sfintei Fecioare, ce avea o candelă aprinsă atârnată dinaintea grilajului, și Bobbio, în înfiorarea aceea de duricășă afecțiune, cu conștiința turburată, fără să-și mai dea seama de ce făcea, își fixase privirea înlăcrimată la candelă și...

— Ave Maria, plina de grație il Signore è cou Te, binecuvânta între toate femeile binecuvântat et fructul pîntecului Tău Isus, Sfânta Maria Maica Domnului, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în clipa morții noastre. Amin!

Și brusc, o tăcere, o mare tăcere se făcuse în sufletul său, și în natură la fel, domnia o tăcere măreacă, misterioasă, ca și cum stăpânia lumea întreagă, o tăcere plină de frăgezime, tainică și dulce.

Își luase mâna dela falcă, și rămăsese înmămurit, amețit, ascultând. O răsufflare adâncă de ușurare, odihuitoare îi redăduse curaj... Oh Dumnezeule!

Dar cum se putea așa ceva? Durerea de dinți îi trecuse... da îi trecuse cu adevărat... dintr'odată... ca prin minune... Spusese o rugăciune, și... Cum?... Ei, da... Dar trecuse în adevăr...? Da, da îi trecuse... ce mai puteai spune... Datorită rugăciunii?... Dar cum... el... putea să creadă că... el, rugăciunea... Incepuse s'o spună așa pe neașteptate... ca o femeie...

Trăsura, în vremea asta continuase să urce dealul spre Richieri, și Bobbio, zăpăcit, umilit, nu se mai gândise să spună birjarului să întoarcă înapoi la vilă. Îl împingea și îl desorienta rușinea că e silit să recunoască, înainte de toate, că el, ca o femeie de rând, putuse să spună o rugăciune, și că în adevăr după rugăciune îi trecuse durerea de dinți, și apoi părea de rău că e nevoit să recunoască că, în același timp el se arată ingrât ne crezând, ne putând să creadă, că se liberase de durere prin rugăciune, acum când obținuse grația divină; în sfârșit o teamă ascunsă, că din cauza acestei ingrătitudini, durerea putea să-l cuprindă din nou...

Dar durerea nu-l mai cuprinsese; și întorcându-se la vilă ușor ca un fulg, răsând, exuberant, spuse invitațiilor, care îi eșisera înainte:

— Nu s'a întâmplat nimic! Mi-a trecut dintr'odată, dela sine, pe drum, cum trecusem de capla Sfintei Fecioare... de la sine!

Ei bine, la întâmplarea sa atât de ciudată de acum câți-va ani se gândia Bobbio cu un zâmbet sceptic pe buze într-o după amiază, înțins pe canapeaua din biroul său, ținând deschis primul volum din „Eseurile” lui Montaigne.

Citea capitolul XXVII unde e demonstrat că *c'est folie de rapporter le vray et le faux a nostre suffisance*.

Totuși zâmbetul acela sceptic de pe buze era oarecum puțin chinuit, și citind, își trecea din când în când o mână pe falca dreaptă.

Montaigne spunea :

„Când citim în *Bauchet minunile făcute de moaștele sfântului Hilaire, fie : autoritatea sa nu este destul de mare ca să ne ia îndrăzneala de a contrazice ; dar mi-se pare o mare imprudență să condamnăm dintr'odată toate poveștile acestea. Cel care a fost marele sfânt Augustin dă mărturie...*

— Ei da ! — făcu Bobbio când ajunse aici, accentuând mai cu putere zâmbetul său sceptic. — Ei da ! Marele sfânt Augustin atestă, s'au mai bine zis mărturisește că a văzut cum un copil orb și-a recăpătat vederea atingând moaștele lui San Gervasio e Protaso la Milano cum o femeie la Cartagina se vindecase de un cancer numai cu semnul crucii făcut asupra ei de o femeie de curând botezată.. Dar în același chip, marele sfânt Augustin ar fi putut să afirme, sau mai bine zis, să mărturisească după spusele mele că Marco Saverio Bobbio, notar în Richieri, s'a vindecat odată bruse de o groznică durere de dinți, spunând o rugăciune...

Bobbio închise ochii, făcu gura rotundă ca un o, și suflă puțin.

— Miros urât !

Strânse buzele, și aplecând capul într-o parte, cu ochii mereu închiși, trecu din nou, mai cu putere, mâna peste falcă.

Dintele, Dumnezeuule ! Oh, îl durea din nou dintele. Și îl durea chiar tare... Doamne sfinte, din nou...

Pufni, disperat ; se ridică în sus cu greutate ; svârli cartea pe canapea și începu să se plimbe prin cameră cu mâna la falcă, cu fruntea încrețită și suflând cu putere pe nas. Se duse în fața oglinzii de pe masa de toaletă ; își vîri un deget la colțul gurii și o căscă într-o parte ca să vadă înăuntrul dintelui cariat. Cum dădu de aer, simți un junghiu groaznic, își strânse buzele, și fața i se sbârci de durere ; apoi ridică fața în sus și

răsufli, cu ochii închiși, aiurit, obosit, disperat.

Dar știa din experiență că, dacă s'ar fi lăsat înfrant de durere, sau s'ar fi infuriat, ar fi făcut mai rău. Se sili să se stăpânească, se aruncă din nou pe canapea și stătu puțin cu ochii întredeschiși ca și cum își clocea chinul ; apoi îi deschise ; luă cartea și reîncepu lectura.

— ...o femeie de curând botezată în făcu ; *Vesperius*... nu, mai încolo... Ah, iată... o femeie într-o procesiune atingând pe sfântul Ștefan cu un buchet, și frecându-se apoi cu buchetul la ochi, recăpătase vederea, pe care o credea pierdută pentru totdeauna...

Bobbio rânji. Rânjetul i se schimbă îndată în strămbătură din cauza unui junghiu de durere neașteptat, și el apăsă pe falcă pumnul strâns, cu putere. Rânjetul era de sfidare.

— Atunci, dacă-i așa, zise el, să vedem... Rugăciunea... sfântul Augustin și Montaigne să fie martori... Să vedem dacă acum-a-mi trece, cum mi-a trecut atunci...

Inchise ochii și spuse rugăciunea. O spuse de rândul acesta în latinește, din respect pentru sfânt și filozof.

Așteptă. Deschise ochii. Mai așteptă puțin... *Ave Maria*... Da' de unde ! Nu-i trecea... Ba îl durea și mai tare... Uite, ahi, ahi,... mai tare ! Inchise ochii din nou ; își duse mâna la falcă și două lacrimi mari țâșniră de sub pleoapele închise și brăzdară obraji : două lacrimi, pe care Bobbio nu le crezu ale sale.

Erau în adevăr ale copilului, ale copilului pe care îl purta, încă în el, și care îi spunea în fundul sufletului :

— O, uriașule Bobbio, notar cinstit, dar filozof imbecil, cum ai spus rugăciunea ? Ai spus-o cu buzele ca să faci o încercare și ca o sfidare. Și nu pricepi tu că rândul trecut durerea de dinți ți-a trecut pentru că m'ai lăsat pe mine să mă rog, din inimă și cu naiva noastră credință de atunci ?

Traducere de P.

Ardealul cultural

de G. V. BOTEZ

Schimbarea esențialelor rosturi naționale, venind în chip subit la sfârșitul războiului, ni-a pus în față o sumă de probleme, pentru rezolvirea cărora nu ne pregătisem nici măcar teoretic.

Străduințele în găsirea și aplicarea soluțiilor, totdeauna grăbite, — vinovat de grăbite, — ni dădeau un aspect de perplexitate. După ce încheiasem abia prefața unirii, prin schimbarea hotarelor, nu s'a înțeles că deșăvârșirea acestei uniri e în deosebi de ordin cultural. Necesitatea evidentă era dezvoltarea pe temeuri locale a unei culturi unitare ; realizările de pretutindeni trebuiau să fie convergente către scopul unic al culturii naționale, perfect unitare.

Ardealul, care prezenta o tradiție de vechi începuturi de cultură românească, o continuitate a acestor începuturi, și o ascendență culturală și artistică a străinilor conlocuitori, era terenul clasic, prielnic scopului acestuia, căci nu ni punea în față greutățile întemeierii ; ni cerea doar iscusința continuării, dezvoltând și adaptând.

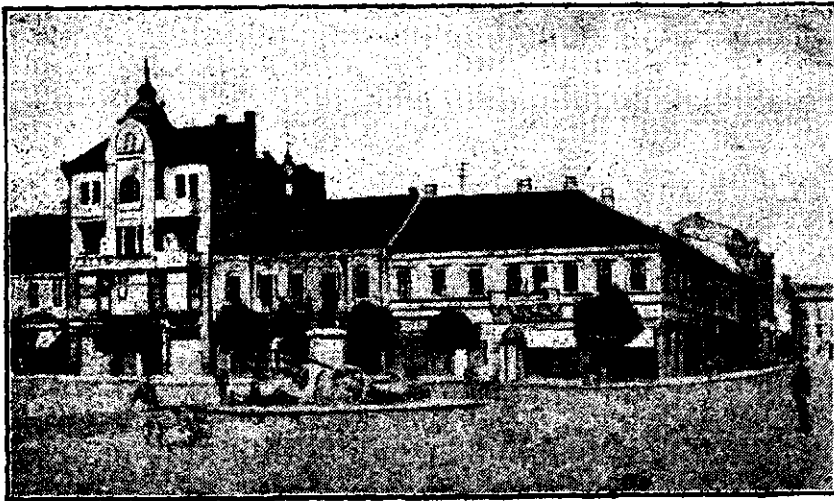
Inițiatori au fost. Dar numai atât nu era suficient. Lipsa entu-

siazmului sprijinitor din partea publicului de-acolo, a fost completată și întrecută de indiferență și neînțelegerea oficială. Cu îmbogățitul de, sau după războiu, acolo ca și aiurea, și cu inspectorul ministerial, nu se face nici cultură, nici literatură, nici artă.

În lumina explicativă a acestor considerente generale, mișcarea culturală din Ardeal nu prezintă nici un fel de surprize ; ea nu putea fi nici mai slabă, nici strălucită.

Cultura oficială, a școlilor de diferite grade, a avut de luptat cu greutățile pe care niciodată nu le-a învins, ale personalului, ale programelor și cele materiale.

Presa, începând cu înfăptuirea temeinice, nu și-a putut asigura dănuirea fără sprijinul, pe care, nu l-a primit sub nici o formă. Gazetele dispar după o scurtă viață. Înșasi foaia lui Gh. Bariț, întemeiată la 1837, neclintită în timpul stăpânirii maghiare, a dispărut acum trei ani, pentru un timp, înlăturată de alte foi tinere, care în numele sfântului ideal al politiceii, au venit să-i ia locul,

Monumentul „Ostașului dela Mărășești”, inaugurat la 1 Decembrie 1922, Sătmar

sfărâmând o tradiție de luptă națională.

Revistele literare au avut aceeași soartă :

Gândirea, a luat drumul Bucureștilor, *Evoluția* s'a silit să pună sfârșit onorabil străduințelor ei, *Cosinzeana* d-lui Bornemisa rămăsese o biată cenușereasă.

Inercarea așa de fericită de a prinde într'un mănunchiu pe artiștii, scriitorii și gazetarii români și minoritari, prin revista *Aurora* a lui Alexandru Keresturi, un tânăr ungar, admirator al literaturii române, nu a găsit nici un fel de sollicitudine. Oficialitatea română, printr'o înțelegere tacită cu intransigența șovină a catolicimii și nobilimii maghiare, i-au pus sfârșit.

Zădărnicia unor străduințe e tuziaste însă, nu a aruncat descuzajarea în suflète. „*Daco-România*” d-lui Sextil Pușcariu perseverează în a ni da cea mai bună și serioasă revistă de filologie. „*Societatea de mâine*” a reușit să strecoare convingerea necesității de a dăinui o publicație de cercetări științifice, accentuând pe cele sociale. Dintre cele culturale, „*Cele trei Crișuri*” — ni se pare, — e singura, care se bucură de un sprijin efectiv din partea Statului. Revista d-lui colonel Bacaloglu și a grupului din jurul său, cu anexa bine scrisă pentru popor, e un pioner credincios și destoinic al culturii românești la hotarul de vest.

Aceleași greutăți au împiedecat și dezvoltarea unei edituri locale. Tipăriturile în Ardeal, în acești șapte ani ai unirei, sînt aproape neabăgate în seamă, și în cea ce

privește lucrările de specialitate și literatura. S'a scris puțin despre Ardeal și de către ardeleni, și ce s'a scris și-a făcut apariția în public mai mult prin editurile bucureștene.

În afară de unele crâmpeie ale specialiștilor, publicate prin reviste, vrednice de încreștat pe răboj sînt : studiul d-lui Tache Papahogi despre maramureșeni și oșeni, culegerile de folklor ale părintelui Bărlea dela Sighet și monografiile cătorva localități din Ardeal.

„*Astra*” dela Sibiu a sporit și ea bibliografia ardeleană cu mici publicații și cu vreo câteva calendare.

Biblioteca „*Semănătorul*” dela Arad înfățișează intenții onorabile, cu realizări aproape corespunzătoare.

Pentru viața ardeleană, un aport remarcabil în literatură îl aduce d-nii Agirbiceanu cu numeroase schițe și nuvele, acum în urmă cu *Vremuri și Oameni* — și Liviu Rebreanu cu *Pădurea spânzuraților și Ion*.

În poezie, Ardealul de după războiul ni-a dat pe d-l Lucian Blaga, cea ce nu împlinește de loc așteptările, nici promisiunile aruncate cu dărnicie la pariția primului său volum.

Demnă de relevat este și activitatea desfășurată prin conferințe și teatru, care, însă, alături de cea artistică — pictură și muzică — merită consacrarea unui articol aparte.

Literatura poporană

Cântec de leagăn

I. Din Ardeal

Culcă-te puiule, culcă,
Nu mai adormi sub furcă,
Lui, lui, lui, și lui, lui, lui ;
Că și io că m'aș culca,
Da n'ar' cin' mă legăna ;
Că cine m'a legănat,
De mine s'a depărtat,
Și cine m'a lului,
În pământ a putrezit.
Lui, lui, lui, că mamă nu-i,
Că s'a dus la Șura mare,
Să ne-aducă de mancară ;
Și s'a dus la Sibiel,
Să ne-aducă covrigel,
Lui, lui, lui, că mamă nu-i.
Tată este,
Nu grăește,
Lui, lui, lui, puiule, lui,
Lui, lui, lui,
Că mamă nu-i,
Că s'a dus și te-a lăsat
În leagăn desfășiat,
Și te culcă, mititică,
Și te scoală măricică,
Ptru, cu mama ptru !
Vină luică,
De mi-l culcă,
Și tu, rață,
De-l ia'n brațd,
Și tu, găscă,
De-l ia'n cărcă,
Și tu, pește,
De mi-l crește,
Și tu, somn,
De mi-l adormi.

II. Din Macedonia

Lui, lui, lui, cu mama lui.
Nani, nani,
Puiu al mami,
Nani, nani, miculu,
Miculu, Mușatul,
Vino, somnu, an călar,
Și mi culcă miculu,
Miculu și scumpulu,
Culcă-l somnu, culcă-mi-l
Stă-Mărie, doarme-mi-l
— Nani, nani, pulu mușat,
Dor din inima-mi curmat,
Oclii dulci tră surbiri
Dormi fără mindutri,
Nani, nani, lu, lu, lu.
— Nani, nani, hilie
Anfășată
Dismerdată
Di laea-ți mîta mărătă,
Ce-mi ti doare și-mi ti vo
Ca oclii, ca inima,
Nani, nani, lu, lu, lu.

CRONICA LITERARĂ

„OMUL DIN VIS“

de Cezar Petrescu

Noul volum al d-lui Cezar Petrescu, „Omul din vis“, prezintă un nou aspect al personalității sale literare. În acest mănunchiu de trei nuvele, în cari fantasticul se îmbină în chip desăvârșit și într-o ordine preexistentă cu realitatea, se conturează caracterul de adânc analizator al autorului și darul lui de evocare a unor tablouri, pe care le zugrăvește într-un ton umbrat de melancolie. Alitudinea sa față de sbuciumările, prin care trec eroii povestirilor sale, nu e strict pasivă, — indiferentă. Ii simțim simpatia pentru resemnării tragicului cotidian, pentru cei cărora viața n'a încetat să le apară ca o enigmă chinuitoare.

Din subiecte, care, prin ele înși-le denotă o selecție adânc cugetată, spirit fin de auto-critică și preferință, cari ies din cadrul comun, d. Cezar Petrescu, creindu-le o atmosferă între vis și viață a ceea ce și imprimându-le un plus de viață, izbutește să realizeze rare efecte artistice.

În prima nuvelă, un jucător pasionat de cărți pleacă să-și întreprime sufletul vlăguit de puteri, la un prieten, la țară. Acesta îl duce într-o zi la bătrânul boer Ordeanu, care se ruinașe prin jocul de cărți. Eroul povestirii rămâne înmărmurit recunoscând în noua cunoștință pe „Omul din vis“, — omul providențial și bizar, pe care-l visase aiudoma înainte de a-l cunoaște, în visuri, în care apariția lui juca un rol decisiv.

Ba încă și câinele Soliman, nedespărțit de „Omul din vis“ are și el o existență reală. Se stabilește astfel între capriciul visului și lumea exterioară, tangibilă, o curioasă identitate. Eroul nuvelei, întorcându-se dela țară, se duce la noua locuință a lui Ordeanu, care-și vânduse proprietatea dela țară cu toate acareturile. Aici vede portretul Agatei pe care o iubise, dar n'are curajul să întrebe ce legături au fost între ea și „Omul din vis“. Acesta e al doilea mister ireludabil, astfel în cât viața moartei iubite, viața visului, și propria lui viață se contopesc la o laltă producându-i indoială și confuzie. Pleacă noaptea la club, unde Ordeanu câștigase cu ultimii bani, o sumă considerabilă.

Dar, odată cu apariția eroului nostru, roata norocului se schimbă și toți banii câștigați de Ordeanu trec la dânsul. Pasionatul jucător de cărți se înfioră fericit acasă jurându-se să nu mai joace, și făgă-

duindu-și să ajute pe „Omul din vis“. Dar a doua zi, ducându-se la locuința acestuia, află că Ordeanu s'a impușcat. Iar câinele Soliman îl urmează de acum pe dânsul persistent ca o remușcare. E singura legătură între el și „Omul din vis“, singura aducere aminte care-i turbură conștiința. Până când? Până în ziua când, pentru a nu mai fi spionat, fostul jucător de cărți îi va da lui Soliman stricnină.

A doua nuvelă tratează drama lăuntrică a actorului Haralamb Tărcuș, care sub impresia covârșitoare a zădărniceii vieții deșarte pe care o duce, sub acțiunea obsedantă a versurilor pe cari le-a declamat la debutul lui și a amintirii căminului părăsit, se spânzură. Hotărârea aceasta desnădăjduită și bruscă, deși s'ar părea că n'are motive, e totuși firească, adâncind fondul intim al personalității lui Tărcuș, om plictisit de viață și călăuzit ca o jucărie de sugestie.

În sfârșit, în ultima nuvelă, doctorul Constantin Negrea, retras într-o izolare ca de pustnic, povestește autorului faptul care l'a determinat să părăsească viața în care era menit să joace un rol de seamă. De obârșie umilă, ajunse doctor vestit, prin muncă încordată. Dar în situația aceasta a uitat de cei din sânul cărora ieșise.

Într-o zi, mama și fratele lui vin să-l mai vadă, imputându-i că nu mai dă semne de viață. El îi dă bani mamei sale, care pleacă împăcată. Dar noaptea, după ce joacă la club și petrece la un varieteu, întorcându-se în tovărășia unei englezoaice, în trăsură, calcă pe drum o femeie. Nu dă multă importanță acestui fapt comun, dar în sala de autopsie ridicând așternutul de pe fața moartei, îi constată cu groază identitatea...

Stilul d-lui Cezar Petrescu a atins în volumul de față maximum de rafinament și de cizelare. Așa cum sunt povestite, nuvelele, au o duioșie de o delicateță feminină. Sunt probleme noi de psihologie, fapte cărora uităm să le cerem un control, să le formulăm o întrebare, într'atât de mult desfășurarea povestirii ne captivează. De-asupra acțiunilor eroilor, de-asupra sforțărilor lor de-a ieși din cercul victios, în care se învârtesc și care le sugrumă toate aptitudinile lor normale, planează fatalitatea, — eternul fatum al dramei antice. D. Cezar Petrescu e prin excelență povestitorul tragediilor lăuntrice, povestitorul vieții celor ce și-au

sfârșit cariera și viața, al rataților, pe cari știe să-i compătimizească și să-i umanizeze.

Dela „Scrisorile unui răzeș“ și „Drumul cu plopi“, în cari își afirmase legătura puternică și indisolubilă cu glia, devenind un ecou specific și reprezentativ național, d. Cezar Petrescu a trecut cu acciaș isbândă în domeniul fantasticului, unde se dă imaginației frâu liber. Și-a reușit să ni dea și aici un fantastic original fără vre-o înrudire cu acel al marilor predecesori Hoffman, Poe, Evers sau London, integrând în literatura noastră acest gen nou, în care cu greu ne putem închipui că ar putea cineva să-l egaleze.

Ioan Clorănescu

Renunțare

*Mi's dorurile vestejite, moi,
Și vor cădea ca frunzele'n noroi.
De-ar rămăne copacul nemișcat!
Nu-l sgâțâna, căci frunza s'a
uscalt.*

*Mi-e inima un răuleț domol,
La față limpede, la fund—nămol.
Nu măi cerca la fund să te cobori!
Deschise s'au la orice pas răitori.*

*Mi-e sufletul un abur nevăzut,
Ce se înalță spre necunoscut.
Nu-l stingheri din sboruri
triumfal,
Căci va cădea'n șuvoiu torențial.*

*Mi-e trupul stâncă dură de granit.
Să nu te-approii! Dacă l-ai clintit,
Va luneca'n prăpăstiosul gol,
Zdrobindu-te'n cumplitu-i rostogol.*

George A. Petre

Comoara lui Iacov de Pierre Benoit

Scritorul popular și foarte criticat, Pierre Benoit, autorul *Atlantidei*, al lui *Koenigsmark*, continuă să-și scrie romanele sale de aventuri. Ultimul său roman *Comoara lui Iacov, le Puits de Iacob*, are toate mărețiile și slăbiciunile romanțelor sale anterioare, o imaginație bogată, același talent de compoziției, povestire și observație, și aceeași lipsă de psihologie. Conținutul noului roman e următorul: O proletară, evreică din Constantinopol, Tesica, se zbate ca dansatoare prin varieturi, cântând și vânzându-se în Orientul apropiat,

până a ajuns la Cafa în Palestina. Nu departe de acest oraș era organizată o colonie agricolă sionistă „Comoara lui Iacov”. Kochbas, bătrânul administrator al coloniei, reușește s'o atragă la ideile sale pe Teșica; ea cade în misticismul iudaic, se stabilește la „Comoara lui Iacov”, și se mărită cu bătrânul Kochbas. Dar, colonia rămasă fără mijloace, este amenințată să se desfacă, înainte ca să-i i se trimită ajutoare din partea baronului Rotschild, care cheună pe Kochbas la Paris, în vederea acestor ajutoare. Kochbas, care e bolnav de tuberculosă și nu poate să se ducă la Paris, trimite pe Teșica, care obține dela baron o sumă însemnată. Dar ea găsește la Paris

o veche prietenă de varieteu și se întoarce din nou la vechiul meșteșug. În curând devine o stea, care aprinde tot Parisul, gășind căți amanși voiște, bani, diamante, din cari trei sferturi trimite coloniei. O sionistă vine la Teșica și îi spune că bătrânul e pe moarte, și dacă nu se va găsi cineva să-l înlocuiască, colonia va dispărea. Teșica se jertfește din nou și pleacă la Palestina, părăsind dragostea, luxul spre a salva pe frații ei.

Partea întâia a romanului, în care se descriu peisagiile, obiceiurile, tipurile coloniei evrești, sunt foarte reușite, cum de asemenea este bine redat sufletul evreesc și visurile sioniste.

pregătirea, pentru rosturile de mâine ale neamului, „ctitori de țară”.

Admirabilă și inspirată numire. Oamenii generației actuale mature, — oameni politici, scriitorii și militari, — au împlinit faptul cel mai important din istoria romanismului. Au făcut unirea.

Dar se cere după unire, desăvârșirea manifestărilor naționale, afirmarea integrală a puterilor sufletului național, evidențierea însușirilor de creare artistică și științifică, așezarea poporului în cadrul deplinei lui dezvoltări civilizatoare. Aceasta e sarcina care trebuie împlinită de generația de mâine.

De chipul cum își face acum pregătirea sufletească, cum se cultivă, cum se deprinde să-și disciplineze munca, atârnă puțința împlinirii chemării flăcăilor entuziaști de azi.

Ei cresc toți, din toate ținuturile românești într'o atmosferă de libertate și de încredere, căci către ei sunt îndreptate nădejdiile. Ei sunt datori să-și făurească sufletele cât mai zeloase de cultură, cât mai dornice de aflarea tuturor comorilor ascunse de vitregie, în sufletele poporului.

Ctitori de țară, — păstrătorii așezământului național cu toată vrednicia și pietatea, — învățați istoria țării, cunoașteți-i literatura și arta, munciți zi și noapte să desțeleniți mințile închise ale celor cari n'au avut norocul să știe ce-i școala.

B. Cecropide

Cronica săptămânii

„Ce-am văzut la Moscova” de Henri Béraud.
„Ctitori de țară”

Henri Béraud e ziarist înainte de a fi romancier. Știe să noteze, observă disciplinat și amănunțit, scrie repede și-și fixează cu precizie atitudinea. Notele sale sunt aproape totdeauna tari expresiile viguroase, loviturile isbesc cu violență ca să dărâme așezăminte rele. De aceea s'ar putea spune că Henri Béraud este unul dintre talenții pamfletari francezi — în sensul nobil al cuvântului.

În „Ce-am văzut la Moscova” e o înfățișare foarte interesantă a stărilor din orașul de unde se alimentează propaganda de năruire a bolșevismului. E la Moscova domnia tăcerii. A tăcerii de frică. Domnese despotismul, teroarea și spionajul.

- Egalitatea socială căutată de furibundii bolșevismului? E un mit. Au fost sărăciți vechii proprietari și burghezi și s'au îmbogățit speculanții... ideii sovietice.

Muncitorii n'au dobândit nicio îmbunătățire. Muncitorii agricoli sunt dați ca sclavi unor mari cultivatori, care au știut să-și asigure favoarea șefilor comunismului exploatare. Bolșevicii sunt de-o ipocrisie infernală. Dincolo de granițele Rusiei, fac propagandă internaționalistă și antimilitaristă. Dar în Rusia sunt naționaliști sovini și militaristi până la absurd.

Constatările lui Béraud sunt foarte interesante, fiindcă sunt înfățișate simplu și direct, — ca un

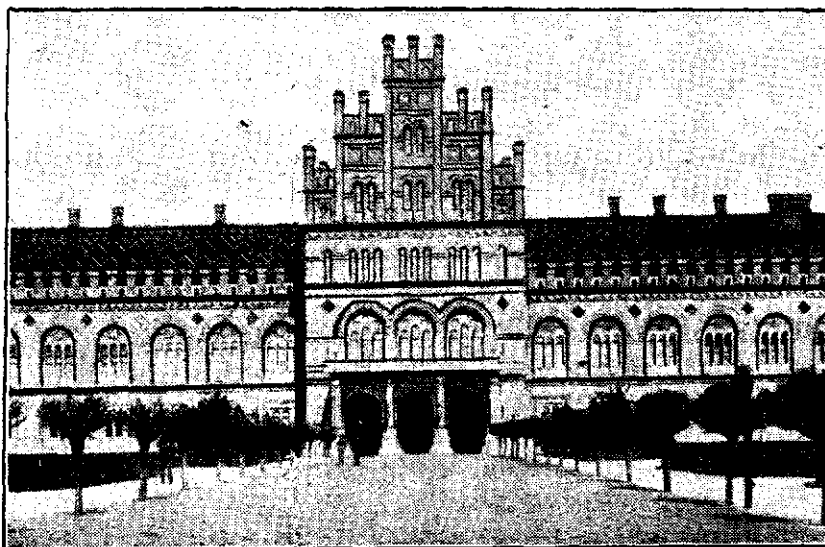
reportaj, în care nu se încercă nicio pretenție de sociologie și niciun regret de a nu părea înaintat din punct de vedere al democrației.

Cartea aceasta scrisă, cu talent de observator, cu dorul de a fi de folos, aduce reale servicii și celor cari par năimiți de cuvântul „democrație” și celorlalți, dornici de informație exactă.

*

„Ctitori de țară”

D. prof. Iorga într'o cuvântare, pe care a ținut-o la Turda, a numit pe tinerii, cari-și fac acum

Palatul mitropolitan din Cernăuți

Palatul mitropolitan din Cernăuți

Insemnări teatrale

Luigi Pirandello

Teatrul Popular din Capitală va juca o piesă de dramaturgul italian Pirandello.

Cred că e necesar, să dau câteva însemnări asupra acestui mare scriitor, care cucerește aproape toate scenele mari ale lumii.

Pirandello a început să scrie teatru din 1917 și e în vârstă de 57 de ani. Până atunci a scris nuvele și romane și și-a câștigat numele de «Maupassant al Italiei».

S'a apucat să scrie teatru, fiindcă s'a simțit singur, prea singur, în ceasul, când i s'a adus vestea, că fiul său a fost rănit pe front.

Atunci și-a căutat un mediu. Și acesta a venit dela sine, personaje teatrale. Tovărășia acestora i s'a părut lui Pirandello mai traincă și mai afectuoasă.

Intr'un interview, pe care l'a dat unui ziar francez, Pirandello a spus:

— «Înainte de a începe să scriu o piesă, stabilesc un scenariu amănunțit. Fixez punctele principale ale acțiunii, în mișcarea ei progresivă. Iar când intervin personagiile, și când simt că ele au destulă viață, ca să treacă dela mine, fac ce vor

și de cele mai multe ori nu ceia ce am voit eu. Vrerile lor sunt adesea așa de brusce și energice, că sunt silit să mă supun și celor mai neînsemnate amănunțimi».

În teatrul lui Pirandello e urmărită preocuparea disocierii personalității. Căci ce-i personalitatea? Personalitatea cuiva? Sunt mii de... lucruri, de însușiri, de caracteristici și nu-i nimic. Oricine dintre noi are conștiința că e cineva aparte. Dar acest cineva aparte este el într'adevăr real? Ne facem despre noi, o imagine precisă, dar diferită. Și de aici mereu neînțelegeri între oameni și stăruinți de apropiere. N'ajungem astfel să fim fiecare dintre noi mii de persoane, prin necesitățile de a ne înțelege; prin nevoia de a conceda ca să putem trăi; prin imperativele profesiunilor, pe care le am ales; prin incovoirile, la care ne supune mediul în care trăim, etc ?

Acesta i substratul descrierii personalității din teatrul ars de viciu, surâzător și nou al lui Pirandello.

B. C.

Drepturile de autor în Italia

Din noul decret-lege italianesc, prin care se protejesc operele științifice literare, artistice și didactice și de a cărui importanță nu i nevoie să mai pomenim, publicăm rezumatul punctelor esențiale:

Art. 4 care se referă la jurnale și reviste, stabilește că articolele, monografiile, desemele și caricaturile sunt protejate din ziua publicării, fără să fie nevoie de vreo rezervă sau altă formalitate. E totuși îngăduită reproducerea articolelor de polemică literară sau administrativă, informațiilor și știrilor, cu condiția să citezi izvorul și să indici numele autorului, dacă articolul a fost semnat.

Cât privește operele literare în general, se consideră difuziunea radio-telefonică ca «o execuție publică», care dă autorului dreptul să exploateze opera sa din punct de vedere comercial.

Pentru o operă cinematografică, în cazul când nu se ia o dispoziție contrară, drepturile de autor aparțin jumătate autorului livretului și jumătate autorului filmului.

Pentru operele fotografice durata drepturilor de autor este de douăzeci de ani, socotite dela prima publicare.

Exercitarea drepturilor de autor începe cu prima executare, reprezentare sau publicare a operii și durează cât trăește autorul și cincizeci de ani după moartea sa, în afară de excepțiunile stabilite prin prezentul decret lege.

E pedepsit cu o amendă de la 500 până la 10.000 lire — și aceasta fără prejudiciile pedepselor stabilite de codul penal:

a) Oricine, în mod abuziv, în orice scop sau formă, reproduce sau răspândește, cu sau fără modificări, opera altuia, și

oricine introduce sau pune în vânzare în țară, copii reproduse în mod ilicit;

b) Oricine reproduce un număr de exemplare mai mare decât are dreptul.

În buget se vor înscrie două milioane de lire, care vor fi desfinite, potrivit modalităților stabilite în regulament, încurajării autorilor și institutelor, care vor fi executat opere de valoare și

de o importanță deosebită pentru cultura și industria națională.

Proiectul reglementării drepturilor de autor se datorește în cea mai mare parte d-lui Va raldo, președintele societății autorilor din Milano și sugestiuni lor lui Gabriele D'Annunzio:

Decretul-lege e opera lui Mussolini.

Călătoria de nuntă

— UMORESCĂ —

Toate drumurile duc la Roma, dar printre ele cel mai plăcut e desigur cel, care te duce cu acceleratul către Italia însorită. Mi-am ales acest drum, nu singur, ci împreună cu tânăra-mi soție.

Ah, cât de înflăcărat vorbiam despre Italia, când eram burlac. N-o cunoșteam, dar către ea cătam cu suspine din piața Grande din Triest, în direcția unde plutiau vapoarele spre Veneția.

Și cât era nevestica de entuziasmată!

Sosise ziua! Mi se părea ca un vis, pe când așteptam cu nerăbdare trenul ce trebuia să ne ducă în depărtare cu soția și cu inevitabila soacră! Mi se părea, că văd de acum în mintea mea frumoasele câmpii, prin care aveam să sburăm, munții și tunelurile, prin care vom trece cu iuteală. O, cum mă bucuram de ele! Numărasem în minte 15 tuneluri a cel puțin 15 sărutări fiecare...

În sfârșit, mult așteptatul tren sosi găfâind. Nevastă-mea se strecoară grațios în compartiment, eu o urmez, soacră-mea se urcă pe platformă și îndruga fel de fel de povețe părintești. Sună a doua oară. Ușa compartimentului este închisă. Sărutări reciproce, străngeri de mâini, soacră-mea fâlfâie balista, un șuerat, și trenul se pune în mișcare. Fâlfâim și noi batisatele în semn de adio. Trenul pornește din ce în ce mai iute.

„În sfârșit singuri!“; oftai eu și mă apropiam de nevastă-mea. Eram foarte mulțumit că am scăpat de nunta frumoasă, de petreceri și chef. Trenul aleargă mai departe, șueră, se apropie de o stație! Oprește! Conducătorul umblă grăbit, deschide, — o, ce spaimă! — ușa noastră și înăuntru se strecoară un bărbat voinic și suflând greu. Îl recunoscu numai decât, că e voiajor. Un servitor îi predă o mulțime de pachete, geamantane, plaiduri și bastoane. Trenul s'a oprit în sta-

ție mai mult decât trebuia și călătorul n'are încă toate lucrurile. În sfârșit, răsună șueratul salvator! Trenul pornește iar. Ne privim, cum e obiceiul, reciproc.

Domnul n'ar fi fost călător, dacă n'ar fi reușit imediat să lege o conorbire. Îl găsi foarte plăcut, căci nu puteam să bănuiesc ce o să însemne omul acesta pentru mine. Le știa toate și nimic nu-i era străin. Cunoștea aproape fiecare hotel, știa unde se găsec cei mai buni cârnați de Frankfurt, cele mai delicioase stridii și cea mai veritabilă bere de Pilsner. Eu susțin, că omul acesta, ar fi putut să îie minte liste întregi cu adrese, unde se găsec cele mai bune lucruri de-ale mâncării. Observai, cu nepăsare prefăcută, că vom trece în curând prin tuneluri; mă îndoiam, că ar avea inimă în trup și c'ar ști ce va să zică o sărutare. Când începui să vorbesc din nou despre tunelul apropiat, el zise nepăsător, în timp ce-și scoțea un ziar din buzunar: „Ah, ce mă împiedică tunelurile, așa ceva nu mă deranjează, îmi voi citi ziarul, poate să fie oricât de întuneric cum a fost înainte de a se fi rostit cuvântul *Să fie lumină!*“.

La aceste vorbe, își luă bastonul, îl atinse de câteva ori, și la un moment dat se ivi pe mânerul bastonului o mică lanternă; apoi o aprinse liniștit. Turbam de necaz. Nevasta și cu mine ne privirăm și ne înțeleserăm.

Hăș! Trenul subră prin primul tunel; dar compartimentul nostru rămase luminat.

Călătorul ne privi liniștit; după ce trecurăm tunelul, ne spuse:

„Iată o invenție foarte bună“.

Murmurai un da.

Mai bucuros aș fi aruncat bastonul cu lanternă cu tot sub roțile trenului. Din nefericire, nu-mi aparținea. Alunecai pe locul meu, ca un criminal, care se agită, ina-

inte de a se năpusti asupra victimei sale. Dar deodată îmi veni o idee bună, pe când intram în al doilea tunel. Mă adresai călătorului:

— Domnul meu, începui cu o indiferență prefăcută, sunt încântat de invenția asta! Dorința mea cea mai arzătoare ar fi să stăpănesc acest baston cu lanternă! N'ai vrea să mi-l vinzi?

Călătorul mă privi cu nepăsare și urmă: — Ei, dacă îl dorești așa de mult, îți stă la dispoziție!

— Cât costă?

— Două zeci și cinci de mărci!

— Două zeci și cinci de mărci? îl întrebai mirat. Prețul îmi părea mare, dar îmi și căutai portmoneul și cât ar elipi strănsesem două zeci și cinci de mărci, le înmănai străinului și bastonul era al meu!

Cine era mai încântat ca mine?

Când eram copil, îmi făcea plăcere, să sting o lumină; azi, cu bărbat îmi făcea și mai mare plăcere de a stinge această lumină nedorită.

Scopul meu era atins. Tunelul al treilea îl trecurăm în întuneric.

Ceia ce se întâmplă în întunecimea tunelului următor vreau să las în întuneric; amintesc numai că obrații tinerei mele soții erau foarte roșii.

Acum veni o stație, în care trebuiau să se coboare mai mulți călători. Ne coborirăm.

Când călătorul voi să plece, îl mai întrebai de unde are aceste bastoane cu lanternă.

— De unde? răspunse el, dar eu călătoresc cu articolul ăsta!

— Și faci afaceri? îl întrebai.

— Sunteți pe ziua de azi al optulea cumpărător!

— Cum e cu puțință așa ceva în tren?

— Foarte simplu! Mă urc numai unde sunt tineri căsătoriți!

— Da, omule dar cum de ghicești aceste compartimente?

— Foarte simplu! Conducătorii mă cunosc, le dau bacșișuri; mă ocup cu asta de cinci ani și câștig două zeci de mărci de bucată! Adio! Călătorie bună!

Răse ca Mefisto și dispăru.

Trad. din limba germană de

EL B. M.

Orice corespondență în legătură cu revista noastră, colaborări, precum și reviste și cărți pentru recenzie, se vor adresa redacției „Universului Literar“.

I. Popescu-Băjenaru

„Cartea omului matur“

Editura Cartea Românească, București. 1000 de pagini. Prețul 250 lei.

În epoca de consolidare națională, de după războiu, foarte multe sunt curentele centrifugale dela axa noastră național-sufletească. Vremile tari ale războiului, cu ruperea tuturor celor obișnuite, au cercat a înscăuna o altă mentalitate, mai frivolă și mai superficială. Năzuințele de cultivare personală, străduințele spre o înobilare a sufletelor prin cultură, au fost, din nefericire, înlocuite prin altele, care trebuiau să ducă la un maximum de avere printr'un minimum de efort și la o îndepărtare de o cultură serioasă și cinstită.

Se înțelege cât de rele roade au avut și au, asemenea mentalități, firești de altfel, după marile dislocări prilejuite de războiu. Aceste rele se resimt în toate mișcărilor noastre sufletești, și în familie, și școală, și în societate. Pretutindeni simțim un rău nezis, dar precis, — un fel de marasm, care nu știm de unde vine, — o stingherire în toate acțiunile noastre sufletești.

Pretutindeni, o supărătoare superficialitate își cântă ariile ei întristătoare....

Și în fața acestor situațiuni, care trebuiesc neapărat schimbate (așa cere instinctul național de pretutindeni), iată că, ici-colo, pe trupul neamului nostru, se arată oameni de bine, care luând taurul de coarne și adânc convinși că trebuie să izbutească, — dau obstinței noastre arme cu care să se lupte împotriva răului.

De mult se simțea la noi nevoia unei mici enciclopedii populare, în care cetățeanul nostru, să găsească tot ce-i trebuie pentru satisfacerea celor mai grabnice întrebări ce i-se pun în fața minții. Și iată că d. Popescu-Băjenaru dă această armă, căci o adevărată mică enciclopedie populară este respectabilul său volum: *Cartea omului matur*.

Rodul unei încăpățănate munci de culegere, selecționare, redactare și, în multe privințe, și de creare, — acest volum se prezintă clar, deslușitor, îndemnător la cetit, cultivator al simțimintelor de nație, de civilizație, — o pârghie pentru marea mulțime de la sate și de la orașe, întru ridicarea minții și a sufletului pe culmi de mai bine, de mai omenesc...

Pornind chiar dela alfabet, a-

ceastă enciclopedie populară urcă scara cunoștințelor, treptat, pe neștiințite, trecând prin următoarele capitole generale: fragmente în semnate din sfânta scriptură, redactate pe înțeles obștesc, — câteva rugăciuni de familie, — ușoare cunoștințe asupra naturii și universului, — schițarea organismului trupest al omului, — povești de igienă, — deslușiri asupra vieții gospodărești, — rezumative, dar cuprinzătoare schițări asupra geografiei pământului, — o largă expunere a poveștii neamului nostru cu lămuriri bine încheiate asupra trecutului nostru istoric, fără a cădea în patriotism de paradă, — cele mai trebuitoare cunoștințe asupra limbii române și asupra punctuației, — elemente de aritmetică și geografie, — formulare de scrisori și acte...

Iată imensul material cu care d. I. Popescu-Băjenaru a avut de luptat, — și pe care, cu grijă și dragoste pentru cei mulți și umili ai noștri, l-a stăpânit, l-a învins și l-a așezat într'o armonică unitate, — isbutind să dea o carte bună, folositoare, — și, pentru greutățile de azi, destul de eficientă.

Seriind aceste puține cuvinte de deslușire, mă gândesc cu întemeiere în suflet, cât bine poate face nației, o carte ca aceasta, miilor de feciori ai noștri, cari se găsesc la cine știe ce răspântie primejdioasă în viața lor sufletească și obștească. Mă gândesc la sălile fumegate și ucigătoare, unde tineri și bătrâni de-ai noștri, se adună să audă îndemnurile și momelile atâtor oameni fără țară și fără drag de țara aceasta, — mă gândesc la plicticoasele zile de săr-

bătoare, petrecute de mulți fie prin cărciumi, fie prin colțuri de strade, fie în cine știe ce trândăvie răusfătuitoare, — mă gândesc la ceasurile de răgaz ale muncitorilor noștri de peste tot locul, ceasuri risipite nevolnic în cine știe ce flecărie fără rost, — și atunci însemnătatea acestei cărți se arată, a-toate-învingătoare...

Ci, în clipe de răgaz, în după amiezi de sărbătoare, în ceasuri de adunare familială seara, — această carte să se găsească pe masa sau pe genunchii omului nostru, care s'o slovenească sieși sau la ai lui, întru umplerea golurilor vieții cu învățături folositoare și răcoritoare de suflet...

Nu de mult, mergând în unul din satele din preajma Capitalei, mi-a fost dat să văd pe un vrednic sătean, pe masa cărui am găsit câteva cărți bune, în mijlocul cărora, străjuia Biblia... Și minunându-mă de această înveselitoare priveliște, am pus mâna pe umărul săteanului și i-am arătat din ochi, cărțile. El, pricepând, a surâs și, potolit, mi-a spus:

— „Eu, domnule, fără aceste cărți, aș putea zice că nu mai pot trăi...“

Și am aflat, pe urmă, ce rost temeinic avea acest gospodar înțelept, în satul lui: era îndrumătorul sufletesc al satului, — nu de cei cu gândul numai la politică, ci unul adevărat și cinstit...

Și, — trebuie s'o spunem, — numai când vom număra cât mai mulți de acești umili și necunoscuți pionieri, vom putea vorbi de desăvârșirea consolidării noastre naționale...

Al. Lascarov-Moldovanu

CRONICA

Arta românească în America.

Cu prilejul celui de al 23-lea congres interparlamentar, care s'a ținut anul acesta în America, România, prin hărnicia și iscusința d-nei Marilena Bocu, și-a atras măgulitoare elogii al căror ecou s'a fixat cu o bogăție de amănunte în gazetele de peste Ocean.

La hotelul Mayflower din Washington, timp de opt zile, cât au durat ședințele congresului, a fost deschisă admirabila expoziție de broderii și țesături românești, organizată de d-na Marilena Bocu.

Pentru cei cinci sute de congre-

siști a patru zeci și șase de națiuni, cum și pentru mulțimea călătorilor atrași la Washington cu prilejul acesta, a fost o neașteptată senzație.

Toți se opriau „în fața unui chevalet, pe care trona un splendid portret al Reginei României, drapat cu una din acele minunate țesături de păianjen, cu broderii măiestre, ce ne-am învățat să le admirăm ca operă a femeiei române“.

Articolul d-lui M. Dubois din marele cotidian „Washington Post“ continuă: „Puținele cuvinte ce anunțau expoziția românească ne-au făcut, oricât de grăbiți eram, să intrăm să o vedem.“

Am rămas uimiți. Un minunat interior cu o artă decorativă românească, al cărui feremcător colorit, sub luminile discrete, te oprea încâtat în pragul ușii, ca într'una din acele povești orientale pline de minunății. Printre grupurile de vizitatori, o figură frumoasă, o apariție albă, îmbrăcată în broderii de argint și un lung văl alb ca unul din acele vechi chipuri bizantine,— acesta este portul sărbătoresc al țărâncii române.— d-na Marilena Bocu, dădea explicațiile necesare asupra fiecăreia din aceste atât de artistice opere ale industriei casnice românești.

Dorim ca aceste opere ale femeiei române, care sunt mult admirate de noi Americanii, să găsească în America primirea practică pe care o merită îndeajuns, față de invaziunea lucrurilor scumpe și de prost gust ce ni invadează piețele și casele dela războiu încoace".

Astfel și America „oamenilor practici“, țara lui „sgîrie nori“, ni dă buna lecție a prețuirii a ceea ce avem de o atât de înaltă valoare artistică și, în același timp și practică.

Istoria în învățămînt.

Intre multe chestiuni, care atrag și preocupă atenția conducătorilor Franței, cele școlare au trecut de la o vreme pe primul plan. Problema școlii unice, a limbilor moarte și streine, a predării științelor pure și aplicate, a educației fizice și militare, desleagă limba oratorilor parlamentari, specialiști ori nu, (ca pretutindeni) de meserie. În ultimul număr al revistei, „*Mercur de France*“ d. Chaboseau după ce expuse situația în care se găsește azi studiul învățămîntului istoriei în școlile franceze, și arată cum faptele sunt comentate după cum la putere se găsesc reacționari sau extremiști, d-sa ajunge la aceste concluzii, interesante prin nouțata lor :

„De sigur, omul este ceva mai mult decît un profesionist. E știut că el gîndește. Deci are nevoie să învețe să gîndească. Și istoria te învață să gîndești.

Această ramură a învățămîntului n'ar trebui cultivată decît din momentul în care poți fi sigur că ea va da roade. Numai la începutul adolescenței cineva e în stare să înceapă a gîndi, prin urmare atunci și nu mai de vreme, ar trebui să înceapă să se predea istoria.

Mai înainte, e util să te familiarizezi numai cu un număr restrîns dintre evenimentele de cea mai ma-

re importanță, niște puncte de reper care sar în ochi. Partea mai de seamă a câtorva biografii de ale personalităților pe care cineva e silit să le socotească ca foarte reprezentative, a unora dintre frazele principale, sau a unora dintre crizele grave din viața unei națiuni.

Povestea sumară a câtorva bătații, care au influențat cu putere și în mod hotărîtor o națiune. Cîteva anecdote autentice, alese printre cele mai simbolice și tipice, și care sunt cu adevărat evocatoare. Cîteva indicațiuni asupra organizării și funcționării regimurilor politice și sociale, care au durat mai mult. Iată, ce cred, că trebuie să se arate copiilor“.

Romanul biografic.

Viața oamenilor mari va fi tratată sub formă de roman. Adevărul istoric va fi cu scrupulozitate respectat, spiritul epocii și caracterile eroilor cu nimic falsificate. Monografiile erudite și scrise numai pentru specialiști nu mai entuziasmează.

Colecția se va numi „Roman des grandes existences“. Primul volum va fi despre cel mai mare romanțier al Franței, Balzac. Cartea va fi intitulată, „La prodigieuse vie d'Honoré de Balzac“, de René Benjamin și va apare peste câteva zile.

Fragmentul publicat de „Comedia“ e sugestiv pentru formarea spiritului lui Balzac, copil.

Cărți

„CRONICELE LUI POPIC“ de I. Greulescu, editura „Eminescu“, București, 1925.

Conținutul volumului d-lui Greulescu depășește subtitlul „*Versuri umoristice*“.

Dela humorul familiar și ironia senină dar biciuitoare, trece pe nesimțite la satira socială, politică sau morală, redesteptând simțăminte de revoltă, care sălășluiau în sufletul nostru, pe vremea calvarului războiului. împotriva apucăturilor care contrastau supărător cu măreția clipelor. Nota esențială care caracterizează toate bucățile e seninătatea. Nici o lamentare, nici un fel de imprecății : sufletul său nu improască venin și ură.

Peste tot clasică seninătate, cu

ziubetul ironic al celui ce judecă păcatele din juru-i cu îngăduință, dar fără reticențe.

Revolta e prea subiectivă și se pierde odată cu accentul ei, pe când ironia, hazul stărnit prin chipul cum îți se prezintă neghio-bia, ingratitudea, necredința, felonia, și toate celelalte podoabe ale sufletelor mărunte, rămâne. Hazul deschide lesne sufletul, în care, astfel autorul își strecoară cu efect mai sigur, intenția sa morală.

Prin dulceața risului se strecoară amărăciunea doctoriei, așa cum făcea vracul lui *Rabelais* din prefața lui *Garagantua*.

Ce sunt altăceva comediile lui Carageale, în care nu batjocorește pe nimeni? Nici unul din eroii săi, nu ni-i antipatic. O ironie compătimitoare îi învâluie pe toți.

În afară de talentul de umorist, versurile d-lui Greulescu ni înfățișează și un bun meșter al formei.

O versificație sprintenă, rimă bogată și un ritm adecvat subiectului, în ceea ce privește tehnica poeziei. Un stil clar și precis, și plasticitate în ceea ce privește limba.

Versurile, care ar putea fi citate abundă ; reținem unul :

„Căci ce'nseamnă calendarul
„Când și'ncheie filele
„Deci sapa și groparul
„Ce ne'ngroapă zilele“.

G. V. B.

COSTIN FLORIȚA: *Luminișuri*, Poezii. Am avut multă vreme slăbiciunea — o mărturisesc — să mă bucur de fiecare nume nou ce întâlneau pe coperta vre-unui sfios volumaș de versuri, proaspăt apărut, în vitrină. Mă bucura nădejdea surăzătoare că voi găsi, răsfoind cartea, scînteia talentului, parfumul originalității, precum mă atrăgea curiozitatea. Prea multele decepții, însă, au sfârșit prin a-mi obosi puterea de a mă iluziona.

Astăzi, deschid volumașele tinerilor poeți, cu încredere și îndoială în suflet. Și mi-ajunge să citesc câteva poezii, la întâmplare, ca să înțeleg că e zadarnic să mai caut floarea rară de care mi-e dor. Inchid cartea și dau dreptate oamenilor „serioși“ ce strîmbă dispretuitor din nas de câte ori li se vorbește de cutare tânăr „de talent“, „poet de mare viitor“.

Cu această dispoziție am deschis și volumașul d-lui Costin Florita. Fac mea culpa și mă bucur din suflet că măcar de data aceasta

pot spune câteva cuvinte de căldură și adevărată prietenie. D-l Costin Florița este fără dor și poate un talent, un poet veritabil.

Rezervându-mi plăcerea de a reveni cu o scurtă analiză a poeziilor sale, — mă mulțumesc deocamdată să strig bucuria mea publicului și să reproduc, la întâmplare, această minunată „Chermare“ :

*Iubito, vin cu mine să privești
Cum odihnesc întinsele ogoare
Sub luminișul razelor de soare,
Din nesfârșite șesuri oltenesti...
Vom rătăci prin holde necuprinse
Ce dorm adânc, cu cerul larg în
brată.*

*Și vom privi cum macii se răsfață
In grâu, ca niște candele aprinse.
S'admir în ochi, tot luminișul verii
Și macii în obrajii tăi fierbinți,
Să te mlădiei ca holdele cumiți
Și 'n suflet să-ți coboare pacea
serii...*

*Apoi ca într'un templu—noi, pioși
Ne vom pleca să mbrățișăm câmpia,
Și-om asculla cum din adâncuri
glia*

*Ne va chema prin glasuri de
strămoși...*

ECOURI

Dela 1 Decembrie, s'au deschis cursurile școlii de arte frumoase dela Cluj.

Faptul că și Clujul are o școală de arte frumoase merită toată atențiunea.

Sunt în Ardeal atâtea talente încât ar fi fost într'adevăr păcat să n'aibă școală, unde să capete îndrumarea artistică. Și în afară de aceasta, o școală de arte frumoase contribuie într'o impozantă măsură la educația artistică a publicului. Pe noi ne bucură, că s'a înființat această școală la Cluj și din alt punct de vedere. Clujul are tot ce-i necesar în ceea ce privește învățământul : Universitate cu care se poate mândri — școli secundare bune și o școală de educație artistică. Spor la muncă.

De curând un svon funebru circulară la Paris. „Sciitorul Paul Brullart a murit“, șoptiau cu adânc regret confrății. Reporterii gazetelor au alergat la locuința defunctului să-și culeagă informațiile precise și complete.

Acolo, o surprindere legitimă îi cuprinde : ex-defunctul abia îi

poate primi din pricina prea multor ocupații. Răspunsul, pe care l-a dat celor ce i-au comunicat vestea morții sale a fost următorul :

„Iertati-mă, că fără voia mea v'am deranjat, dar, după cum vedeți, sint perfect sănătos și atât de ocupat, că n'am timp nici să mor“.

Pe scenele teatrelor din București se joacă piese scrise de autori ruși.

La teatrul Național, „Căsătoria“ de Gogol, la „Regina Maria“ Anfisa de Andreev.

Și la un teatru și la celalt domină regisoratul, întunecând astfel pitorescul piesei și mult din gândurile autorilor.

Artiștii lirici, cari n'au fost angajați la Operă, ca și cei cari au plecat dela Operă, au alcătuit o asociație căruia i-au zis „Opera populară“.

Spectacolele Operei populare vor fi la Eforie.

Neobositul maestru Kriac, conducătorul entuziast și vrednic al corului Carmen, va da încă un concert la Ateneul Român.

Păstrând o tradiție de a da concerte în ajunul sărbătorilor creștinești, corul Carmen are marele merit, că dă publicului frumusețea proasnetă a cântecului românesc stilizat.

Osărdia corului Carmen și entuziasmul maestrului Kiriac nu pot fi echivalate cu cuvinte de laudă. Le trebuie manifestarea celor mai sincere omagii.

Ministerul Instrucțiunii din Bulgaria a cerut inspectorilor săi alcătuirea unei statistice complete și precise de cărțile cetite de către tineretul școlar, în ultimii ani.

În suplimentul literar al ziarului „Prager Presse“ se publică o foarte bună traducere în limba germană a *Mioriței*, datorită d-lui Robert Reiter.

Revista bulgară „Săptămâna ilustrată“ publică în facsimil două scrisori inedite ale lui Guy de Maupassant adresate lui Roman Socinski, traducătorul său în limba bulgară și fostul său amic personal.

B.

BIBLIOGRAFIE

Nach Paris de Louis Dumur, trad. de A. P. N. editura „Universului“ București, 1925.

Calendarul ziarului „Universul“ pe anul 1926 cuprinzând : Astronomie, geofizică, geografie, istorie, literatură, medicină, arte frumoase, agricultură, invențiuni, descoperiri, România pitorească, viața economică, statistică, etc. — editura „Universul“, București.

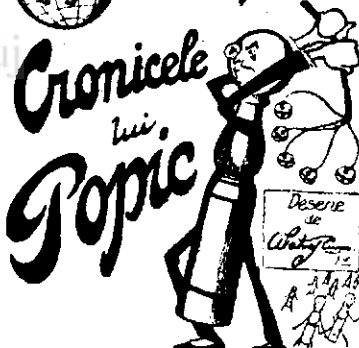
Adunarea, clasarea și păstrarea materialului istoric de I. Vlădescu editura „Scrisul românesc“ Craiova, 1925.

Cronicele lui Popic, versuri umoristice de I. Greulescu, editura „Eminescu“, București, 1925.

Abonamentele la Universul Literar, Ziarul Științelor Populare și Veselia fiind cu premii se fac numai pe un an și costă 210 lei fiecare.

CEREȚI:

RIME UMORISTICE
urmate de

PAZNICUL NEȘTIUT

comedie în versuri, într'un act

Crème Simon

OGLINDA Dv.
vă va spune că
La Crème Simon
NICI USCATĂ, NICI GRASĂ
nu fardează dar fiind u suroasă,
pătrunde într'adevăr în porii pielii,
reviorează epiderma, o mlădiează
și avantajează lucrul natural
al tenului Dv. Es menține
pudra Dv.
Pudra Simon